

הוציאו לו פרק חמישי יומא

נה.

עין משפט נר מצוה

בד א ב ג מ"פ פ"ג מהלכות
עבודת יוה"כ הלכה ה':

רבינו הגנאל

כמעליף כמגדנא. פירוש
כגון המכה שמרים ידו ואינו
מכה עד (ב) שורירי. ירושלמי
כמטבר. פי"י מי שאומרים
שטה ידו עד טברו. ת"ר
כשהוא אינו מזה על גגה
של כפרת אלא כנגד טיחה
של כפרת, הוא עוביה והוא
(ג) מצוה הכל אחד הוא, שיש
נוסחאות מתחלפות לפיכך
הוצרכו להודיע שהכל טעם
אחד הם. כשהוא מזה למעלה
מצדיד ידו למטה וכשהוא
למטה מצדיד ידו למעלה.
מזה לך שמה למעלה ומזה
למטה, ופרשיון מדכתיב
והוא (עליו) באצבעו על פני
הכפרת קדמה ולפני הכפרת
ידו שבע פעמים, כל מקום
שנאמר על הוא למעלה
וכל מקום שנאמר לפני הוא
למטה, והכל במקום אחד הן
אלא הצדד (היד) הדין היא
כיצד כשהוא למעלה מצדיד
ידו למטה. פי' נותן כף
היד למטה ואצבעותיו כפי
למעלה ומה, והואה שהוא
מזה עולה למעלה מן כפרת
כנגד הכפרת מחוץ (הכפרת)
(לכפרת) וחוזר ונופל למטה
בקרקע, וכשהוא מזה למטה
בקרקע מצדיד ידו למעלה
כלומר כף היד למעלה
ואצבעותיו למטה, ומזה כנגד
עוביה של כפרת שהיא מצוה
והיא טיחה כדגרסינן ארין
ט' וכפרת נסח הרי עשרה,
והואה שמה ויהודי ונופלת
בקרקע מחוץ של ארין כנגדו.
וארבינן לא יאמר למטה
בשעיר כו'. כלומר לא היה
צריך לכתוב בשעיר לפני
הכפרת, דשמע כי מזה
מדת השעיר למטה, דגמרי
מטה דשעיר ממה דפר
שכבר כתביה ועשה את דמו
כאשר עשה לדם הפר. למה
נאמר לפני הכפרת בשעיר,
להקיש על הכפרת שכתוב
בשעיר לפני הכפרת שכתוב
בו, מה לפני שכתוב בו,
למה הוא ולא למעלה, אף
על נמי שכתוב בו למטה
הוא ולא למעלה. פי' זה
שכתבתי לך בשעיר והוא
אותו על הכפרת, אינו על
הכפרות ממש אלא כמו לפני
הכפרות, כשם לפני למטה,
כך על הכפרת שכתב למטה
הוא, כמו שכבר פירשנו
למה הוא ולא למעלה והוא
(למעלה) [מטה] בהצדד
הדין ויהודי ונופלת למטה
והואה ונופלת למטה, לכן
[ולא] דם נוגע בכפרת
הוא. וארבינן אדרבה לא
יאמר ולקח מום הפר והוא
באצבעו על פני הכפרות
קדמה שהוא למעלה בפר,
שאנו צריך אתו, דגמרי
ממעלה דשעיר שהיה הכתוב
הקיים שנאמר ועשה את
דמו כאשר עשה לדם הפר.
נאמר למטה למעלה דפר
ממעלה בפר לאקושי (על
לפני) [לפני לעיל], מה על
על משה אף פני פני מש.

אָלָא אי אמרת לַמַּעֲלָה דפר לַאֲקוּשִׁי בּוּי. וְאִם תִּאמַר וּמִנְיָן
לְחַטָּה לְמַעֲלָה דפר לֹא נִגַע אֵילִימָא מֵהִיקָשׁ דְּשַׁעִיר כְּדִלְמַן
וְהָא שַׁעִיר גּוֹפִיָּה גַּמְרֵי זַהֲיִיקָשׁא דְּלִיתָקֶשׁ עַל לִפְנֵי וְדָבַר הַלְמַד
זַהֲיִיקָשׁ אִינוּ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד זַהֲיִיקָשׁ וְיִ"ל גִּילִי מִלְמַלְתָּ הוּא דַּעַל דְּהַכָּה
כְּדַתְסָא אִי נִמְי כִּיּוֹן דְּלִשְׁכַחְתָּן דַּעַל

דשעיר לאו דווקא מקשינן נמי גבי
פר על לפני:

מַפְנֵי תַּעֲרוּבַת חוּבָה בְּנִדְבָה.
אֲזַל תַּעֲרוּבַת חוּבָה בְּנִדְבָה.
לִיכָא לְמִישָׁשׁ שִׁיקָא מִקְרַת מַמְנוּת רַחֵל
וּמִקְרַת מַמְנוּת לֹאָה וְיִקְרִיז צִבְצִיל
לֹאָה דְּלִפְשֵׁר דְּכֹל אַחַת לוֹרֶרַת
מַעֲוִיָּה לְעַלְמָה וּנְוֹמַת זְשׁוּפֵר וְכָן
עוֹשִׂין לְרַבְּנָן דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּסַבְרִיל
לְהוּ שׁוֹפְרוֹת הִיוּ לְקִינֵי חוּבָה וְכַשְׁהִכֵּן
לוֹקֵחַ מִכֵּל כְּרוּר קָן אַחַד מִקְרִיז כֹּל
קָן וְקוּ לָסֵס מִי שׁוּחַ:

מַפְנֵי תַּעֲרוּבַת חוּבָה בְּנִדְבָה.
אִין לְהַקְשׁוֹת לוֹמַר אִיִּפְסַל לֹא
הִיוּ שׁוֹפְרוֹת לְנִדְבָה מִפְּנֵי הַתַּעֲרוּבוֹת
אֲזַל לְחוּבָה תַּקְנוּ שׁוֹפְרוֹת דִּי"ל
לְנִדְבָה נִפְשִׁי וְעוּד דְּזִימְנִין שְׁלָא הִיוּ
מִקְרִיזִין נִדְבָה יְמִינִי רַבִּינִי כְּשֵׁלָא הִיָּה
הַמְּנֻחָה צְטֹל וְצִמְחוּ כָן הִיוּ שׁוֹמְרִים
מַעוֹת הַנִּדְבָה לְהִכִּי לְרִבִּי שׁוֹפֵר אֲזַל
חוּבָה וְיִכּוּלִין לְהַקְרִיז לְאַחַר:

קִינֵין

אחת למטה בשעיר איני יודע כמה הריני דן
ונאמרו דמים למטה בשעיר מה למטה בפר שבע אף למטה בשעיר
שבע או כלך לדרך זו נאמרו דמים למעלה בשעיר ונאמרו דמים למטה
בשעיר מה למעלה בשעיר אחת אף למטה בשעיר אחת נראה למי דומה
דנין מטה ממטה ואין דנין מטה מלמעלה אדרבה דנין גופו מגופו ואין
דנין גופו מעלמא תלמוד לומר ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר
שאין תלמוד לומר כאשר עשה ומה תלמוד לומר כאשר עשה שיהיו כל
עשיותיו שוות כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע למדנו
כמה למטה בפר ובשעיר שבע למעלה בפר איני יודע כמה והריני דן
נאמרו דמים למעלה בשעיר ונאמרו דמים למעלה בפר מה למעלה בשעיר
אחת אף למעלה בפר אחת או כלך לדרך זו נאמרו דמים למטה בפר
ונאמרו דמים למעלה בפר מה למטה בפר שבע אף למעלה בפר שבע
נראה למי דומה דנין מעלה ממעלה ואין דנין מעלה ממטה אדרבה דנין
גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא תלמוד לומר ועשה את דמו כאשר עשה
שאין תלמוד לומר כאשר עשה ומה ת"ל כאשר עשה שיהיו כל עשיותיו
שוות כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע וכשם שלמעלה
בשעיר אחת כך למעלה בפר אחת: אחת אחת ואחת אחת ושתיים:
ב"ר (ג) אחת אחת ואחת אחת ושתיים אחת ושלוש אחת וארבע אחת וחמש
אחת ושש אחת ושבע דברי רבי (ג) מאיר ר' יהודה אומר אחת אחת ואחת
שתיים ואחת שלש ואחת ארבע ואחת חמש ואחת שש ואחת שבע ואחת
ולא פליגי (ג) מר כי אתריה ומר כי אתריה דכולי עלמא מיהת הואה ראשונה
צריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי טעמא רבי אלעזר אומר (ג) שלא יטעה
בהזאות רבי יוחנן אומר אומר קרא (ג) ולפני הכפרות יזה שאין תלמוד לומר
יזה ומה ת"ל יזה לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין עם כל אחת ואחת
מאי בינייהו איכא בינייהו דלא מנה ולא טעה: יצא והניחו על כן הזהב
שבהיכל: (ג) תנן התם רבי יהודה אומר (ג) לא היו שופרות לקיני חובה מפני
התערובות מאי מפני התערובות אומר רב יוסף מפני תערובת חובה בנדבה
אמר ליה אבבי ונעביד תרי ונכתוב עלייהו הי דחובה והי דנדבה רבי יהודה

לית

ובענין דנגע בכפרת, נוסח אחי מה פני פני ממש אף על על ממש. ופירושה כדרך ראשונה. ודחינן האי יומא אי אמרת
למטה דשעיר לאקושי, ולמדנו שאין זה למעלה ממש, לא בזה ולא בזה שהקישן הכתוב זה [וזה], ולמה בא למעלה דפר,
ללמד שכל מקום שנאמר פני קדמה הוא, ואינו אלא פני המזרח ממש. אלא אי אמרת למעלה דפר להקשה ולמד כי כל
מקום שכתוב בו, על למעלה ממש הוא, וכל מקום שכתוב בו לפני, למטה ממש הוא, ותרווייהו על גופא של כפרות, כבר
למד זה מזה כמו שאמרנו למטה דשעיר למה לי, אלא דרבי למטה להקישא. ועמדה ההלכה כי כל ההזאות במקום אחד הן
והכל בקרקע. ת"ר והוא אותו על הכפרת וגו'. דייקין דוקא דקרא מדכתיב אותו, דלא היה צריך ליה אותו ש"מ כי הוא
אחת בלבד מן המנו למעלה. הנה מצאנו מפורש בשעיר למעלה הואה אחת, ומצאנו למטה בפר שבע הזאות, שנאמר ולפני
הכפרות יזה שבע פעמים, וגמרי מהרדי דהא הקישן הכתוב כי עד ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר שיהיו כל עשיותיו

כמגדנא. כמכה בזרועה שמתחיל מן הכתמים ומכה והולך למטה:
אינו מזה על הכפרות. על גגה אלא כנגד עוביה ולא היו דמים
נוגעין בה: **כשהוא מזה**. אחת למעלה מולדד גב ידו למטה ומזה
כלפי למעלה וכשהוא מזה השבע למטה מולדד ידו למעלה ומזה למול

פניו אחת גבוהה ואחת צנמוך
הימנה וכולן נופלות לארץ: **מנה בני**
מיני. דאינו מזה על הכפרות אותן
שמים אחת של מעלה צפר ואחת
של מעלה בשעיר על גג הכפרות
ממש: **לא יאמר למטה בשעיר**. לא
יאמר ולפני הכפרות דהיינו למטה

דשעיר דכתיב זיה והוא אותו על
הכפרות ולפני הכפרות דלא כריך
דסוף סוף גמר ממטה דפר שהיה
לא פירש בו כמה הואות וילפינן ליה
לקמן ממטה דפר דכתיב זיה ולפני
הכפרות זיה שבע פעמים וכיון דסוף
סוף גמר מינה לישמוק קרא מיינה
וליגמרה לכולה מילתא דמטה דשעיר
ממטה דפר דליתאקושי להדיד דכתיב
ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר
דשאלמא למעלה ידיה אליעזרין
דמפורש בו אחת דכתיב והוא אותו
על הכפרות ואותו חלל משמע ובמעלה
דפר לא פירש אחת: **למה נאמר**.
למטה דשעיר לאקושי ליה מעלה
דשעיר ולומר על הכפרות כלפני
הכפרות מה לפני דלאו ממש נוגע
צכפרות דהא לפני על הארץ משמע
אף על גב דלא ממש נוגע צכפרות אלא
לענין שיהא מולדד ידו למטה:

אדרבה לא יאמר למעלה צפר ולא
לרין. דסוף סוף גמר לקמן ממעלה
דשעיר שפירש בו אחת: **למה נאמר**
לאקושי. לפני דפר למטה דפר
שהמופנה בא ללמד: **מה על על**
ממש. דהא על פני הכפרות כתיב
אף לפני על ממש שיהו דמים
נוגעים צעביה של כפרות: **אי אמרת**
בשאלמא למטה דשעיר לאקושי.
כדאמרן למעלה דפר דקשיא לך לא
יאמר מייבש ליה לכדתניא וכו':
למדו למעלה בשעיר אחת. דלדעת
הגדול משמע: שאין סלמוד לומר וכו'.
שהרי אף כאלן פורש והוא ועל ולפני:

מר כי אתריה וכו'. באתריה דרבי
מאיר מונין מנין כלל תמילה ואחר
כך פרט כגון עשרים ואחת עשרים
ושתיים ובאתריה דרבי יהודה פרט
תמילה שמים ועשרים שלש ועשרים:
שלא יטעה. שיהא לו שהות צנתיים
לעת לבו למנין שלא יטעה: **לימד**
לעיובא: לא היו שופרות לקיני

חובה. שופר לתת לתוכו מעות מי
שעליו קן חובה של זה חובה ויולדת או
מטמא מקדש כשם שהיו שופרות לקן
נדבה כדתניא לקמן צנמעתינן והכהנים
לוקחין צנעות קינין ומקריבין אותן:
מפני שופרות חובה צננדה. שמה
יתחלף שופר צנעות ויקריב צנעות

שופר החובה נדבה או משל נדבה חובה ומיפסל שהחובה אחת לטמאת ואחת לעולה והנדבה כולן עולות ואין מעשה עולה ומעשה טמאת שוין:

שורות, כשם של מטה בפר ד, כך למטה בשעיר ד, וכשם שלמעלה בשעיר אחת, כך למעלה בפר אחת ופשוטה היא כולה.

וימא ת"ר אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים כו'. כולי עלמא הואה ראשונה צריכה להימנות עם כל אחת ואחת. מאי טעמא, ר' אלעזר אומר כדי שלא יטעה. ר' יוחנן אומר מן התורה, מאחר שכתוב והוא באצבעו על פני הכפרות קדמה, לא היה צריך לכתוב ולפני הכפרות יזה שבע פעמים, ואין דייקין בהזאות קא משתיי קרא. יזה דכתב רחמנא למה לי, ללמד על ההזאה ראשונה שצריכה להימנות עם כל אחת ואחת. וארבינן מכל מקום תרווייהו אית להו אי סברא דצריכה להימנות הראשונה עם כל אחת ואחת מאי בינייהו וארבינן איכא בינייהו דלא מנה אותה הראשונה עם כל אחת ואחת ולא טעה, לר' אלעזר יצא ידי חובה, לר' יוחנן לא עשה כלום. יצא והניחו על כן השני כו'. תנן התם ר' יהודה אומר לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות. ואוקימנא תערובת חובה בנדבה.

שורות, כשם של מטה בפר ד, כך למטה בשעיר ד, וכשם שלמעלה בשעיר אחת, כך למעלה בפר אחת ופשוטה היא כולה.

וימא ת"ר אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים כו'. כולי עלמא הואה ראשונה צריכה להימנות עם כל אחת ואחת. מאי טעמא, ר' אלעזר אומר כדי שלא יטעה. ר' יוחנן אומר מן התורה, מאחר שכתוב והוא באצבעו על פני הכפרות קדמה, לא היה צריך לכתוב ולפני הכפרות יזה שבע פעמים, ואין דייקין בהזאות קא משתיי קרא. יזה דכתב רחמנא למה לי, ללמד על ההזאה ראשונה שצריכה להימנות עם כל אחת ואחת. וארבינן מכל מקום תרווייהו אית להו אי סברא דצריכה להימנות הראשונה עם כל אחת ואחת מאי בינייהו וארבינן איכא בינייהו דלא מנה אותה הראשונה עם כל אחת ואחת ולא טעה, לר' אלעזר יצא ידי חובה, לר' יוחנן לא עשה כלום. יצא והניחו על כן השני כו'. תנן התם ר' יהודה אומר לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות. ואוקימנא תערובת חובה בנדבה.

(א) מנחות ט. כ. (ב) [מוס']
ספ"ז וס' ג"י אחרת,
(ג) [ויקרא] אמת דברי ר'
יהודה ר' מאיר יאמר אמת
כו' וע"ש. (ד) [פסחים ג.
טז. ע"ג] (ה) [ליתא מנחת אהרן
גירושמי משקלים אמת וכן
בנוספתא שקלים פי"ג ט"ז,
(ו) ירוש' שקלים פ"ג ט"ז
הלכה ט. ז. ע"ג].

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַת אֶת שַׁעִיר
הַחֻטָּאת אֲשֶׁר לָעֵם וְהִבִּיא
אֶת דָּמוֹ אֶל מִבְּיַת לְפָרֶכֶת
וְיִזְרְקֵהָ אֶת דָּמוֹ בְּאֵשׁ עֹשֶׂה
לְדָם הַפָּר וְהָיָה אֹתוֹ עַל
הַכַּפְרָת וְלִפְנֵי הַבְּפֹרֶת:
וּקְרָא טו טו
2. וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וְהָיָה
בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפְרָת
קְדָמָה וְלִפְנֵי הַכַּפְרָת יִזְרֶה
שֶׁבַע פְּעָמִים מִן הַדָּם
בְּאֶצְבָּעוֹ: וּקְרָא טז טז

מוסף רש"י

כמגדנא. סלקינן ז"ל הכמה
כלזעה, זו למטה מזה, שאינו
מכה במקום אחד, אלא בשני
מלפני כל נדע ל' וע"ל
טו וכע"ז ובהם (לח). זה
בנה ארץ. זו גנה הקביה
אז ומלמד לכל פני שמונה
דקדים הן כי יבטי דבא"י פני
מכי קדמה (מנחות כז).

חוס' ישנים

מר כי אתריה וכו' כי
אתריה. וגם בלשון המקרא
פעמים שמקדים משנין מועט
למנוחה ופעמים אחרת.
אמר ע"י הואה ראשונה
שצריכה מנין. מפרש במ"כ
[ואחר פ"ג, י"ג] מדכתיב
שבע פעמים ולא כתיב שבע
טיפין, [ולשון] פעמים משמע
ליה עם מנין. שלא יטעה
בהזאות. ואמר ריב"ז דכתיב
אחי למיטעו שאם לא ימנה
הואה לראשונה על מעלה
לעמלה עם כל שבע על מטה
יצא שיענה ויכלול הואה
לראשונה לחשבון שבע על מטה
ויחולל לומר בהואה לראשונה
שלמטה שים ולא ארבעה
למפקד ולהחמיל פסע שניה
אחת צנמעתינן שמונה. וא"ת
אף לא חישבון למה לא יכלול
הואה לראשונה (כלל) [בכלל]
אלו שבע למטה וימנה עד ח'
ולא אחי למיטעו. י"ל דהא לא
אפשר למנוה להפסיק צנמעתינן
שלמטה ממנו' ולא ממון ח'.
הי' משמע כירושלמי
[ד"ך] דגריה הכס א"ר יוחנן
כדי שלא יטעה, א"ר ועירא כדי
שימנוהו הוחמו ממון שבע,
משמע שרואה לומר כאן כמו
שפירשנו שאין לו למנות עד
שמונה אלא עד שבעה
[ולראשונה מונה עם טלן שלא
יעשה ריב"ז. א"ר הוי'
שופרות לקיני חובה. בשאר
קרבנות (נדבות) לא היה צריך
לומר שלא היו (קנין
[שופרות], שהרי כיון שהן של
בניהם טענין מטיחה ואינו
יכול להנחם ביד כהן לקנות לו
קרבנו. מפני תערובת חובה

(א) פי' חוס' וזמית ל"ח ד"ה מלפני ערך מלפני. (ב) פי' ירושלמי כאן הלכה ד' יכול על מנחה ת"ל על לפני ואולי דהכונה דלמי טול על מנחה רק כנגד מנחה דרובי.